

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
RESİM BÖLÜMÜ**

**RESİM KOMPOZİSYONLARINDA CAM EŞYANIN
PLASTİK DEĞERİ**
(DİPLOMA PROJESİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN ARAŞTIRMA VE UYGULAMA RAPORU)

Hazırlayan:
Betül CENGİZ

Yöneten:
Prof. Fevziye EYİGÖR PELİKOĞLU

Erzurum-2023

İÇİNDEKİLER

sayfa

1.BÖLÜM: ARAŞTIRMA RAPORU

1.1.Cam Eşyanın Tarihçesi.....	1
1.2.Cam Eşyayı Resimlerinde Kullanılan Sanatçılar.....	3
1.2.1. CyTwombly.....	3
1.2.2. Janet Fisch.....	4

2. BÖLÜM: UYGULAMA RAPORU

2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekçesi.....	6
2.2. İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar.....	6
2.3 Uygulamanın Yapılış Gerkçesi.....	7

RESİMLER.....	8
KAYNAKÇA.....	13
ÖZGEÇMİŞ.....	14

1.BÖLÜM: ARAŞTIRMA RAPORU

1.2. CAM EŞYANIN TARİHÇESİ

İnsanoğlunun keşfettiği ve ürettiği en eski maddelerden biri olan camın tarihi, M.Ö.5500 yıllarına, Mısır'a değin uzanmaktadır. Mısır'da Firavun Amenotop'un M.Ö.4000 tarihli cam gözü ve M.Ö.1500 yıllarında Mısır'da dekorasyonda kullanılan cam objeler, Mısırlıların cam iplik sarma tekniği bildiğinin kanıtı olmaktadır.

Resim 1.1 Antik Roma Camı, Roma

Resim 1.2 Cam Buluntuları, Bizans

Bu teknik daha sonraları Venedik'te yeniden keşfedilmiş ve en parlak dönemini yaşamıştır. Mısır'a komşu olan Babil'de de oldukça ileriye. Bulunan Babil'e ait bir kil tablanın üzerine bilinen ilk cam reçetesi kazınmıştır. 60 ölçü kum, 180 ölçü alg ve deniz yosunu külü, 5 ölçü güherçile ve 3 ölçü tebeşir (kireçtaşı). Kireç, önemli oranda ezilmiş deniz kabukları içeren kum şeklindeki silis bileşeninin bir parçası olarak doğal yoldan bulunabilir. Nitekim, camlarının yüksek kalitesi nedeniyle iki bölge olan Finike'deki Belarus Nehri ve Campania'daki Volturnus Nehri boyunca tesadüf değil ki kumun kireç açısından özellikle zengin olduğu alanlar olarak dikkat çekti. Bununla birlikte bazı Romalı cam üreticileri belki de tam olarak nedenini bilmeden, küçük çakıl taşları ve kabukların eklenmesinin üretilen camın nihai kalitesini etkileyebileceğini anladılar.

Resim 1.3 ‘Omega’ Roma Üflemeli Cam Kase

Cam yapımı fayans endüstrisinin gelişmesi sonucunda, doğal olarak ortaya çıkmış olmalıdır. Arkeolojik buluntular, glazür, fayansın ve bazı cam boncuklarının İ.Ö 4.binden itibaren imal edildiğini, cam kapların ise ilk olarak İ.Ö 2 binin ortalarında kendini gösterdiğini belirtmektedir. Son yıllarda bu konu üzerine çalışanlar cam malzemenin Mısırdan önce Kuzey Mezapotamya’da özellikle Hurri Mitanni bölgesinde yapıldığını öne sürmektedir. Birçok yazıtta bize cam yapımını ve cam yapım reçetesinden bahsetmektedir.

Romalı yazar Plinius cam yapımının başlangıcıyla ilgili bize şu bilgileri aktarmaktadır. Suriye’de Fenekeliler zamanında Karmel (Karmelus) Dağının alçak tepeleri arasında Candebia adında bataklık bir alan vardır. Belus nehrinin bu bataklıkta başladığı ve sekiz kilometre kadar aktıktan sonra Ptolemais şehri yakınında denize döküldüğü sanılır. Çamurlu birikintilerle dolu ve oldukça derin olması nedeniyle nehrin dibindeki kum, ancak suların çekilmesi ile ortaya çıkardı. Bu kumlar dalgalarla çalkalanarak çamur ve yabancı maddelerden ayrılıp temizlenirdi. Deniz suyunun acılığının bu kum üzerinde temizleyici rolü olduğu ve bu etki olmadan kumdan hiç fayda gelmeyeceği sanılırdı. Rivayete göre güherçile dolu bir gemi burada demir atar; gemi tayfaları kıyıda yemek hazırlarken odun yakmak üzere bir ocak kurmak isterler. Civarda taş bulamadıklarından gemiden getirdikleri güherçile blokları bir ocak yaparlar. Odunları yakınca kum ile güherçilenin birlikte erimesiyle o zamana değin bilinmeyen saydam bir sıvının ocaktan sızdığını görürler. Böylece cam bulunmuş olur. Çünkü, odun ateşinin camlaşmayı sağlayacak ısılara ulaşp ulaşmayacağı tartışılmıştır. Ama yapılan deneylerde malzeme uygun düzenlenmişse camlaşmayı sağlayabilecek ısıya ulaşabildiği kanıtlanmıştır. Ama şunu da unutmamak gerekir ki kum bulunan ve ateş yakılan her yerde böyle örneklerin her zaman bulunmuş olması gerekir.

Cam geçirdiği her aşamasıyla bugünkü durumuyla da bir yüksek ısı sanatıdır. Pilinius tarafından anlatılan örnek hiç kuşkusuz gerçek olabilir ama buna bile gelmeden, o dönemlerin seramik ustalarının seramikte kullandığı sırlama tekniğinin gerçekte bir cam kaplama diyebileceğimiz işlem olduğunu bildikleri kesindir. Bu sır, malzeme olarak bir anlamda camdır. Ve bu sırrın kendi başına kullanılıp camsı ürünler elde edildiği bilinmektedir. Cam tarihinin ilk örneklerinin pek çoğu, seramikten cama geçildiğini gösteren izler taşımaktadır. Cam yapay olarak üretilmeden önce her zaman doğada doğal olarak bulunmaktaydı. Obsidiyen adı verilen malzeme gerçekte doğal camdır. Obsidiyen, camın tipik özelliklerini taşıdığı için çeşitli dönemlerde, değişik yöntemlerle biçimlendirilmiştir. Bu yolla araç olarak kullanılması çok yaygındır. Böyle bir açıdan bakılırsa, camcılık ürünlerinin, bugün anladığımız anlamdaki işlevlerinden çok daha önce bir balta, bir bıçak ya da mızrak ucu olarak kullanılması ilk camcılık örneği olarak kabul edilmelidir.

Hangi açıklamaya inanılırsa inanılsın camın kökeninin Ön Asya'da olduğu gerçektir. Yapılan kazılar ve araştırmalar sonucunda günün birinde camın kökeniyle ilgili gerçeklerin tamamen ortaya çıkacağı kesindir.

1.2 CAM EŞYAYI ESERLERİNDE KONU EDİLEN SANATÇILAR

1.2.1 Cy Twombly

Şöhret ve tanınma konusunda Cy Twombly, Robert Rauschenburg ve Jasper Johns ile birlikte, Soyut Dışavurumculuk'tan sonra en büyük Amerikalı ressamlardan biri olarak kabul edilir. Ayrıcalıklı estetiği, savaş sonrası ve Avrupa'daki Çağdaş Dışavurumcu sanat ortamında Soyut Ekspresyonist tekniklerin bir devamıydı ve 'yüksek sanat' bağlamında, karalanmış kelimeler ve karalanmış mum gibi 'düşük' sanat uygulamalarını kullanan yeni bir yöndü.

Resim 1.4

Resim 1.5

Cy Twombly Preveze Resimleri, 'Natürmort', 1951

Sanatçının 'Natürmort' adlı eserinde cam eşya yani; şişe, bardak ve kavanoz her iki eser üzerinde resmedilmiştir. Eserler, 1951 yılında yapılmış olup, karton kağıdı üzerine kuru baskı tekniği ile ortaya konulmuştur. Her iki eser de Cy Twombly'in Preveze resimleri koleksiyonunda yer almaktadırlar.

1.2.2 Janet Fish

Amerikalı sanatçı Janet Fish, yağlı boya, litografi ve serigrafi yoluyla natürmort türünde ışığın günlük nesnelerle etkileşimini araştırıyor. Sanatçının resimlerinin çoğu; şeffaflık unsurları, ışığın yansıması ve kalın, yüksek renk değerleriyle tasvir edilen çoklu örtüşen desenler içerir.

Resim 1.6 Janet Fish, Dört Bardak 'Renkli Litografi', 1976

Janet Fish'in eserleri büyük bir bölümü tuvalin dışında kalmış, tuvale sığmayan bir bütünün küçük parçası gibidirler. Figür ve objeler bütün tuvali kaplar ve gerçek boyuttan daha fazla etki gösterir.

Resim 1.7 Janet Fish, 'Evian Şişeler' Natürmort, 1976

Janet Fish çalışmalarında renk ve ışık için fonksiyon gören nesneler, akış konusunda coşkuludur. Natürmort türünün uzun kavramsal, biçimsel ve ikonografik tarihi kendi deneyimlerimizi doğrulamaktadır. Sanatçı fotografik bir anı yakalama fikrine karşı çalışsa da, bir ruh halini, ışık kalitesini ve sürekli olarak geri dönebileceğimiz bir yer duygusunu koruyor.

Resim 1.7 Janet Fish 'İsimsiz', 311x400

2.BÖLÜM: UYGULAMA RAPORU

2.1. UYGULAMANIN YAPILIŞ GEREKÇESİ

Atölye ortamındaki cam nesneler, öncelikle günlük yaşamda el altındaki kullanılan nesnelere daha dikkatli bakmaya, sonrasında yuvarlaklık, uzunluk, şeffaflık, kırılganlık, renkli oluş, kap(-sam), keskinlik vb. kavram ve durumları resim kompozisyonlarına dahil edilip edilmeyeceği konusunda bir uyaran etkisi potansiyeline sahip olarak görüldüğünde, olasılıklardan yeni bir bütünsellik oluşturma arzusu uyandırmıştır.

2.2. İÇERİK VE BİÇİME YÖNELİK SAPTAMALAR

Diploma projesi kapsamında yapılan bu çalışmada, resim kompozisyonlarında çizgi, renk, şeffaflık, şekil, form, ışık-gölge, yatay-dikey vb. karşımıza çıkasın plastik değer leri kullanarak açık/kapalı kompozisyonlar ortaya koyulmuştur. Aynı objeleri kullanıp aynı resim kompozisyonları yapmama fikri yaratıcı süreç açısından sonsuz ve sınırsız olasılıklar sunabilir düşüncesinden hareket edilmiştir. Değişkenlik olarak, resim teknikleri, kağıt kalitesi, ve büyüklük oranları çeşitlilik için yeterince olasılık üretmeye yeterli görülmüş, eskiz çalışmaları yapıp olasılıkları elemek ve en iyi olasılıkları değerlendirmek en akılcı yol olarak görülmüştür. Ortaya çıkan çalışmaları sınıflandırmak, gruplara ayırmak bile, yeni kompozisyonlar ortaya koymaya zemin oluşturmuştur.

Kağıt türevlerinden seçilen resim düzleminde, seçilmiş cam eşyanın sunduğu olanakları dahilinde kurşun kalem, sulu boya ve mürekkep vb. resim tekniklerinin kullanılması, sanatsal ifade için avantaj sağlamıştır. Resim kompozisyonlarında yer yer kullanılmış olan yarım kalmışlık/bitmemişlik etkisi, resme konu olan cam eşyaları sembolik formlara dönüştürmüş, kendilerine bakan tarafından anlamlandırılması/tamamlanması fikri savunulmuştur.

2.3. UYGULAMANIN DÜŞÜNSEL YÖNÜ

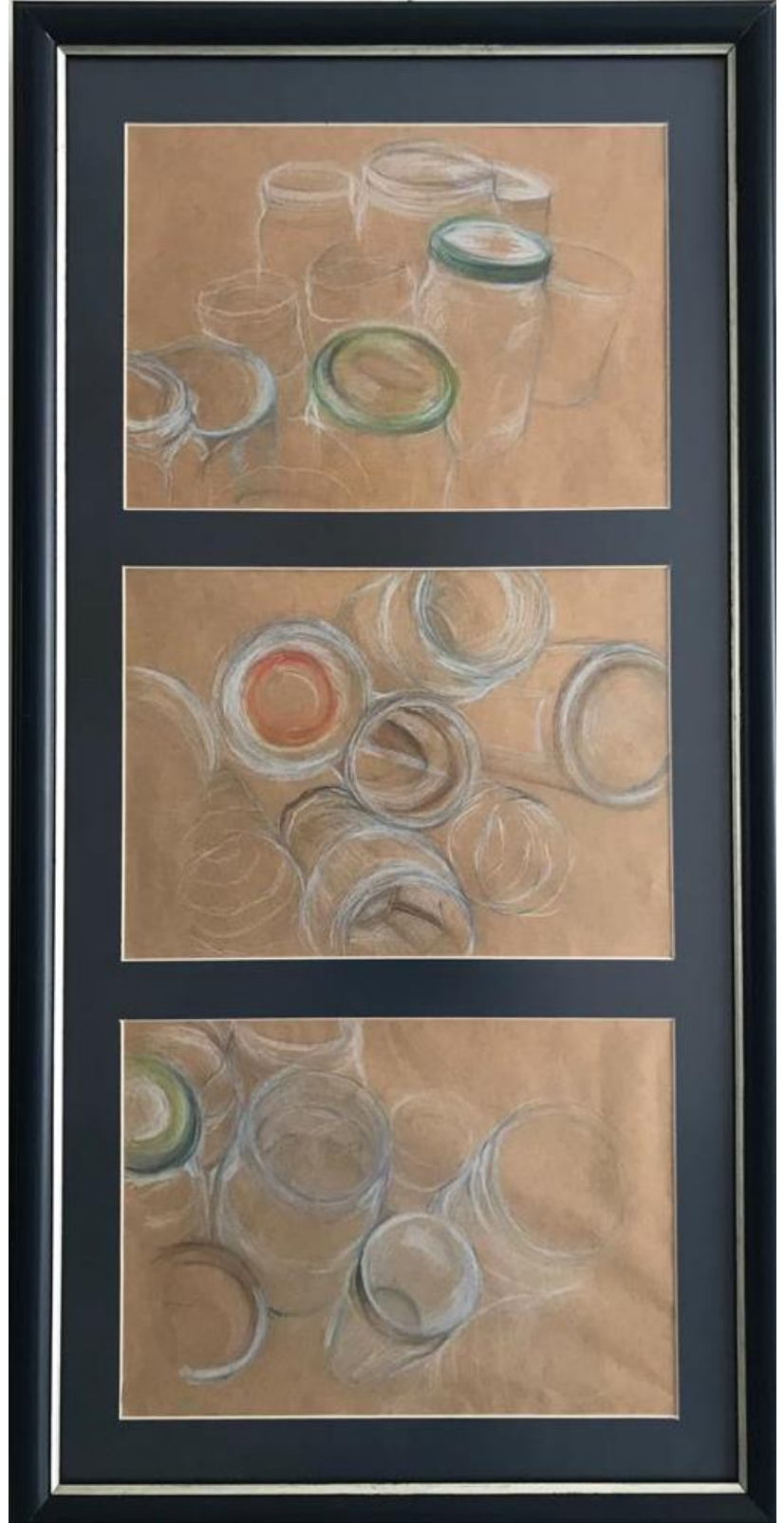
Resim kompozisyonlarında tercih edilen dil, konunun talep ettiği sınırlar dahilinde bile (anlamca) sınırsız olanaklar sunmaktadır. Cam şişe, cam kavanoz, bardak ya da kavanoz, ışıkla ve mekanla temas ettiğinde, eğitici, öğretici, yararlı ve cezbedici görünüşleri yaratıcı sürece dahil etme fırsatı vermektedir.

Seçilmiş konu, birbirinin tekrarı olmayan kompozisyonlar üretme amacına hizmet etmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar, resmi anlamlandırma mantığı ne kadar basit ve anlaşılır olursa olsun, resim yapma eylemi ve süreci, ‘sanatçı’ bireye özgü soyut ifadeyi olanaklı kılmıştır.

RESİMLER

Resim 2.1. Betül CENGİZ, İsimsiz, Kraft kağıdı üzerine renkli kurşun tebeşir, (90x50 cm.) çerçeve boyutu, 2023

Resim 2.2. Betül CENGİZ, İsimsiz, Kraft kağıdı üzerine renkli kurşun kalem, tebeşir, sulu boya tekniği, (100x90 cm.) çerçeve boyutu, 2023

Resim 2.3 Betül CENGİZ, Fon kağıdı üzerine renkli kuru boya kalem ve tebeşir tekniği, (90x50 cm.) çerçeve boyutu, 2023

Resim 2.4. ‘Mezuniyet Sergisi’, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sergi Alanı, 2023

KAYNAKÇA

- ‘Arthipo’. (2016). Resimde Kompozisyon Nedir. Resimde Kompozisyonun Unsurları. <https://www.arthipo.com/artblog/resim-cizim-teknikleri/resimde-kompozisyon-nedir.html>
- ‘Dcmoore gallery’ (2023) Janet Fisch. <https://www.dcmooregallery.com/artists/janet-fish>
- ‘Milliyet’. (2021). Cam Nedir? Cam Nasıl Üretilir Ve Hangi Alanlarda Kullanılır? <https://www.milliyet.com.tr/amp/egitim/cam-nedir-cam-nasil-uretilir-ve-hangi-alanlarda-kullanilir-6449812>
- ‘Vetroli’, Cam nedir?. <https://www.vetroli.com/cam-nedir/>
- Yavuz, B.B. Cy Twombly Hayatı ve Eserleri. <https://www.bilgiustam.com/cy-twombly-hayati-ve-eserleri/>
- Türkyılmaz, F. (2009). Resimsel Obje Olarak Cam Şişe. (yayınlanmamış lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi. Resim Bölümü. ERZURUM.

ÖZGEÇMİŞ

Betül CENGİZ (Erzurum, 2001)

2007-14 - İlk, Orta Eğitimini Erzurum'da tamamladı.

2015-19 - Erzurum, Yakutiye Güzel Sanatlar Lisesinden mezun oldu.

2019-23 - Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünde Lisans eğitimini sürdürdü.

Sergiler

2019 - Yakutiye Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri 'Aynadaki Suretler Sergisi', Recep Tayyip Erdoğan Fuar Alanı, ERZURUM

2022 - Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Öğrencileri Baskıresim Sergisi, Rektörlük Sanat Galerisi, ERZURUM

2023 - 'Mezuniyet Sergisi' Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sergi Alanı, ERZURUM